

Lieta C-45/23**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums atbilstoši Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktam****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 31. janvāris

Iesniedzējtiesa:*Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel* (Briseles
Uzņēmumu tiesa, kurā tiesvedība noris holandiešu valodā, Beļģija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2023. gada 19. janvāris

Prasītāji:

A

B

C

D

Atbildētāja:*MS Amlin Insurance SE***Pamatlietas priekšmets**

Prasība, ko prasītāji ir cēlušī pret atbildētāju – ceļojumu organizatora maksātspējas apdrošinātāju – un ar ko tiek lūgts atmaksāt, pieskaitot procentus, maksājumus, kurus par ceļojumu prasītāji ir samaksājuši organizatoram, ar kuru tie bija noslēguši kompleksā ceļojuma līgumu un kurš pēc tam, kad prasītāji nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ bija izbeiguši šo līgumu, taču pirms bija atmaksātas maksājumu summas, kuras viņi būtu tiesīgi saņemt, ticis pasludināts par maksātspējīgu. Prasītāji apgalvo, ka uz šīm summām attiecoties apdrošināšanas līgums starp organizatoru un atbildētāju. Atbildētāja atsakās izmaksāt šīs maksājumu summas, pamatojoties uz to, ka kompleksā ceļojuma

līgums esot ticis izbeigts nevis organizatora maksātspējas dēļ, bet gan to ir izbeiguši prasītāji paši.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 267. pantam.

Prejudiciālais jautājums

Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2302 (2015. gada 25. novembris) par kompleksiem ceļojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES un atceļ Padomes Direktīvu 90/314/EEK, 17. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā minēto nodrošinājumu visu to maksājumu atmaksāšanai, ko veikuši ceļotāji vai kas veikti ceļotāju vārdā, piemēro arī gadījumā, ja ceļotājs nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ šīs direktīvas 12. panta [2. punkta] izpratnē izbeidz kompleksā ceļojuma līgumu un organizators pēc kompleksā ceļojuma līguma izbeigšanas minētā iemesla dēļ, taču pirms šo maksājumu summu faktiskas atmaksāšanas ceļotājiem, tiek pasludināts par maksātspējīgu, tādējādi ceļotājs cieš finansiālu zaudējumu un organizatora maksātspējas gadījumā tātad uzņemas ekonomisku risku?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/2302 (2015. gada 25. novembris) par kompleksiem ceļojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES un atceļ Padomes Direktīvu 90/314/EEK (turpmāk tekstā arī – “Komplekso ceļojumu direktīva”), it īpaši tās 1., 3., 39. un 40. apsvērumi, 17. panta 1. punkts, kā arī 12. panta 2. punkts;

Padomes Direktīva 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, it īpaši tās 7. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten (2017. gada 21. novembra Likums par kompleksu ceļojumu, saistītu ceļojumu pakalpojumu un ceļojumu pakalpojumu pārdošanu) (*Belgisch Staatsblatt*, 2017. gada 1. decembris) (turpmāk tekstā – “Komplekso ceļojumu likums”), it īpaši tā 30. pants un 54. panta pirmais teikums;

Koninklijk besluit van 29 mei 2018 betreffende de bescherming tegen insolventie bij de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten

(Karāja 2018. gada 29. maija Dekrēts par aizsardzību maksātnespējas gadījumā, pārdodot kompleksus ceļojumus, saistītus ceļojumu pakalpojumus un ceļojumu pakalpojumus) (*Belgisch Staatsblatt*, 2018. gada 11. jūnijs) (turpmāk tekstā – “KD”), it īpaši tā 10. pants, 12. panta 1. punkts un 13. panta pirmā daļa.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāji ir patērētāji, bet atbildētāja – ceļojumu organizatora *Exclusive Destinations NV* maksātnespējas apdrošinātāja.
- 2 Pirmais prasītājs ar mazumtirgotāja *Selectair Inter-Sun Reizen BVBA* starpniecību 2019. gada 13. novembrī noslēdza kompleksā ceļojuma līgumu ar *Exclusive Destinations NV* par kopējo cenu 36 832,00 EUR. Kompleksajam ceļojumam bija jānotiek 2020. gada martā.
- 3 Ceļojums Covid-[19] pandēmijas dēļ tika pārcelts uz 2020. gada novembri. Atbilstoši jaunajai pasūtījuma veidlapai pārskatītā ceļojuma summa bija 46 428,00 EUR, un sākotnējā summa 36 832,00 EUR bija jau samaksāta organizatoram.
- 4 Pēc organizatora pieprasījuma mazumtirgotājs 2020. gada oktobrī prasītājiem apvaicājās, vai Covid [izplatības ierobežošanas] pasākumu dēļ viņi gribētu ceļojumu pārcelt atkārtoti. Prasītāji tam nepiekrita, kā rezultātā mazumtirgotājs lūdza organizatoram atcelt ceļojumu un pilnībā atmaksāt samaksāto maksājumu. Organizators apsolīja veikt to, kas nepieciešams.
- 5 Ar 2020. gada 8. decembra spriedumu organizatoru par maksātnespējīgu pasludināja *Ondernemingsrechtbank Gent* (Ģentes Uzņēmumu tiesa, Beļģija).
- 6 Mazumtirgotājs 2020. gada 9. decembrī atmaksāja [prasītājiem] 4151,00 EUR – summu, kas vēl nebija samaksāta organizatoram.
- 7 Atbildētājam 2021. gada 22. janvārī tika pieprasīts atmaksāt par ceļojumu samaksāto maksājumu. Atbildētāja atteicās atmaksāt maksājumu, jo ceļojuma līgumu esot izbeigusi prasītāji paši, un ceļojums neesot ticis atcelts organizatora maksātnespējas dēļ.
- 8 Prasītāji 2021. gada 29. aprīlī iesniedzējtiesā cēla prasību, ar ko tika lūgts atmaksāt samaksāto ceļojuma summu.
- 9 Atbildētāja iesniedzējtiesā lūdz prasītāju prasību noraidīt kā nepamatotu.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 10 Savas prasības pamatošanai prasītāji atsaucas uz *MS Amlin Insurance SE* un *Exclusive Destinations NV* noslēgtā apdrošināšanas līguma tekstu, no kura izrietot, ka apdrošināšanas līgums attiecas uz gadījumu, ja pēdējā minētā neatmaksā maksājumu. Šajā sakarā prasītāji norāda īpaši uz 1.1. punktu Vispārējos

apdrošināšanas noteikumos, kuros apdrošināšanas objekts tiek definēts šādi: “*Apdrošināšanas līguma priekšmets atbilstoši Komplekso ceļojumu likumam un KD (8. punktam) apdrošinātā maksātnespējas gadījumā ir: a) ceļotājam atmaksājamās maksājumu summas, kas, slēdzot kompleksā ceļojuma līgumu vai pēc kompleksā ceļojuma līguma noslēgšanas, tikušas samaksātas apdrošinātā labā (...)*”. Prasītāju ieskatā šis noteikums nozīmējot, ka apdrošināšanas segums attiecas uz visām maksājumu summām, kas ir samaksātas organizatoram un kas organizatoram ir jāatmaksā.

- 11 Atbildētāja apstrīd, ka apdrošināšanas līgums attiecas uz prasītāju situāciju, jo apdrošināšanas segums par ceļojumu veikto maksājumu atmaksāšanai esot spēkā tikai tad, ja ceļojums nevar notikt organizatora maksātnespējas dēļ.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 12 Lai noteiktu, vai atbildētājas un organizatora noslēgtais apdrošināšanas līgums attiecas uz prasītāju apdrošināšanas gadījumu, iesniedzējtiesa pēta Komplekso ceļojumu direktīvas noteikumus un valsts tiesību normas, kuras regulē aizsardzību maksātnespējas gadījumā.
- 13 Vispirms iesniedzējtiesa norāda uz Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 1. punktu, saskaņā ar kuru dalībvalstu pienākums ir nodrošināt, ka organizatori, kas veic uzņēmējdarbību to teritorijā, sniedz nodrošinājumu visu to maksājumu atmaksāšanai, ko veikuši ceļotāji vai kas veikti ceļotāju vārdā, ciktāl attiecīgie pakalpojumi netiek sniegti organizatora maksātnespējas dēļ. Turklāt 39. un 40. apsvērumā tiek precizēts, ka dalībvalstīm ir rīcības brīvība attiecībā uz veidu, kādā ir izveidojama aizsardzība maksātnespējas gadījumā, taču tām būtu jānodrošina, ka šī aizsardzība ir pieejama, tiklīdz organizatora likviditātes problēmu dēļ ceļojuma pakalpojumi vairs netiek vai netiktu sniegti, vai tiktu sniegti tikai daļēji, kā arī ar to tiek segtas paredzamās maksājumu summas, uz kurām attiecas organizatora maksātnespējas gadījums.
- 14 Iesniedzējtiesa no tā secina, ka Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 1. punktā minētais nodrošinājums ir paredzēts vienīgi, ciktāl attiecīgie pakalpojumi netiek sniegti organizatora maksātnespējas dēļ. Tāpēc šajā direktīvā nav paredzēts nodrošinājums gadījumā, ja pakalpojumi netiek sniegti kāda cita iemesla dēļ, nevis organizatora maksātnespējas dēļ, kā tas ir šīs direktīvas 12. panta 2. punktā minētajā gadījumā, kad kompleksā ceļojuma līgumu ceļotājs izbeidz tādu nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ, kas iestājušies ceļojuma galamērķī vai tā tiešā tuvumā un būtiski ietekmē kompleksa pakalpojuma sniegšanu. Šādā gadījumā ceļotājam ir tiesības uz pilnīgu visu tādu maksājumu atmaksu, kas veikti par kompleksu pakalpojumu.
- 15 Attiecībā uz Komplekso ceļojumu likumu, ar kuru tika transponēta Komplekso ceļojumu direktīva, iesniedzējtiesa paskaidro, pirmkārt, ka 54. panta pirmā teikuma teksts, saskaņā ar kuru Beļģijā reģistrēti ceļojumu organizatori un ceļojumu aģentūras sniedz nodrošinājumu visu to maksājumu atmaksāšanai, ko

veikuši ceļotāji vai kas veikti ceļotāju vārdā, ciktāl attiecīgie pakalpojumi netiek sniegti organizatora maksātspējas dēļ, lielā mērā atbilst Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 1. punktam, un šajā normā nav paredzēts plašāks nodrošinājums nekā tas, kas paredzēts direktīvā. Otrkārt, iesniedzējtiesa atsauca uz Komplekso ceļojumu likuma 30. pantu, saskaņā ar kuru ceļotājam ir tiesības izbeigt kompleksā ceļojuma līgumu, ja “ceļojuma galamērķī vai tā tiešā tuvumā iestājas nenovēršami un ārkārtas apstākļi, kas būtiski ietekmē kompleksa pakalpojuma sniegšanu vai pasažieru pārvadāšanu uz galamērķi”. Tādā gadījumā atbilstoši šai normai ceļotājam ir arī tiesības uz pilnīgu visu tādu maksājumu atmaksu, ko tas ir samaksājis organizatoram. Tādējādi šis formulējums ir līdzīgs Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkta tekstam. Visbeidzot, iesniedzējtiesa norāda, ka KD 13. panta pirmajā daļā minētā atmaksāšana attiecas tikai uz “visiem maksājumiem, kurus pakalpojumu saņēmējs ir samaksājis uzņēmējam ceļojuma līguma sakarā, ja ceļojuma līgums netiek izpildīts uzņēmēja maksātspējas dēļ, vai uz visiem maksājumiem, kas veikti par kompleksiem pakalpojumiem, kuri nav tikuši sniegti tā maksātspējas dēļ. No iepriekš minētā iesniedzējtiesa secina, ka Komplekso ceļojumu likuma un KD saturs attiecībā uz tajos noteikto aizsardzību maksātspējas gadījumā ir tāds pats kā Komplekso ceļojumu direktīvā.

- 16 Tāpēc iesniedzējtiesa uzskata, ka saskaņā ar patlaban spēkā esošajām tiesību normām likumiski noteikto aizsardzību maksātspējas gadījumā nepiemēro ceļotājiem, kas atrodas tādā situācijā kā prasītāji, kurā pēc kompleksā ceļojuma līguma izbeigšanas nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ viņiem ir tiesības saņemt ceļojuma summas atmaksu, bet šī atmaksāšana nenotiek, jo organizators pēc minētā līguma izbeigšanas, taču pirms atmaksāta par ceļojuma pakalpojumiem samaksātā ceļojuma summa, tiek pasludināts par maksātspējīgu. Pamatlietas faktiskie apstākļi tādējādi nav apdrošināšanas gadījums, tādēļ prasība nebūtu pamatota.
- 17 Iesniedzējtiesa tomēr šaubās par šādu vērtējumu un atbilstoši Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 1. punktam paredzētās aizsardzības tvērumu.
- 18 Ņemot vērā šīs direktīvas vispārējo mērķi – veicināt augsta patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu, iesniedzējtiesai vispirms rodas jautājums, vai šīs direktīvas 39. apsvēruma izpratnē organizatora maksātspējas gadījumā pastāv pilnīga aizsardzība, kas sekmē patērētāja aizsardzību.
- 19 Direktīvas 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām, kura ar Komplekso ceļojumu direktīvu tika atcelta, spēkā esamības laikā Tiesa ir nospriedusi, ka mērķis aizsardzībai maksātspējas gadījumā būtībā ir aizsargāt patērētāju no ekonomiskiem riskiem, kas saistīti ar tūrisma organizatora maksātspēju un kuri rodas tādēļ, ka ceļotājs maksājumu par komplekso pakalpojumu veic pirms kompleksā ceļojuma līguma izpildes. Aizsardzības kontekstā ir jāpanāk, ka organizatora maksātspējas gadījumā ceļotājam ir tiesības uz jau samaksātās naudas atmaksāšanu (skat. spriedumus, 1996. gada 8. oktobris, *Dillenkofer*,

C-190/94, EU:C:1996:375, 42. punkts; 1998. gada 14. maijs, *Verein für Konsumenteninformation*, C-364/96, EU:C:1998:26, 18. punkts; 2012. gada 16. februāris, *Blödel-Pawlik*, C-134/11, EU:C:2012:98, 19. punkts; 1998. gada 1. decembris, *Rechberger u.c.*, C-140/97, EU:C:1999:306, 74. punkts, un, 2019. gada 10. jūlijs, *HQ u.c.*, C-163/18, EU:C:2019:585, 41. punkts). Turklāt Tiesa Direktīvas 90/314/EEK 7. panta sakarā ir nospriedusi, ka “iemaksātās naudas atmaksāšanas garantija” attiecas uz gadījumiem, kuros organizatora maksātspēja iestājas pēc kompleksā ceļojuma līguma noslēgšanas un pirms minētā līguma izpildes sākšanas (skat. spriedumu, 1998. gada 14. maijs, *Verein für Konsumenteninformation*, C-364/96, EU:C:1998:226, 19. punkts).

- 20 Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai apstākļi, ka ceļotājs, būdams prasītāju situācijā, nesaņem aizsardzību [organizatora] maksātspējas gadījumā, sekmē patērētāju interešu aizsardzību un veicina augsta patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu.
- 21 Otrkārt, iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai patlaban spēkā esošais regulējums, iespējams, rada nevienlīdzīgu attieksmi.
- 22 Iesniedzējtiesa norāda, ka ceļotājs, kura ceļojums nevar notikt tādēļ, ka organizatoram pirms ceļojuma sākuma iestājas maksātspēja, principā cieš finansiālu zaudējumu, jo ceļotājs zaudē samaksāto ceļojuma summu, bet ceļotājs, kuram pēc kompleksā ceļojuma līguma izbeigšanas nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ ir tiesības uz pilnīgu ceļojuma summas atmaksu, arī cieš finansiālu zaudējumu gadījumā, ja organizators pēc kompleksā ceļojuma līguma izbeigšanas, taču pirms šo maksājumu summu atmaksāšanas ceļotājiem tiek pasludināts par maksātspējīgu.
- 23 Kaut gan abu kategoriju ceļotāji tādējādi uzņemas vienādu risku, atbilstoši Komplekso ceļojumu direktīvai vienīgi pirmās minētās kategorijas ceļotāji saņem obligāto aizsardzību organizatora maksātspējas gadījumā.
- 24 Iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai šajā situācijā pastāv pamatota nevienlīdzīga attieksme. Šajā sakarā iesniedzējtiesa norāda, ka abu kategoriju ceļotāju situācijā atklājas dažas atšķirības, tomēr ir arī pārklāšanās. Tā organizatora maksātspējas iestāšanās kompleksā ceļojuma līguma izpildē padara par galīgi neiespējamu, bet nenovēršami, ārkārtas apstākļi parasti ir pārejoši. Turklāt kompleksā ceļojuma līguma neizpilde maksātspējas iestāšanās dēļ ir apstākļi, ar ko ceļotājs tiek negribēti konfrontēts un kuru ceļotājs nekādā ziņā nevar ietekmēt. Gluži pretēji ir gadījumā, ja ceļotājs pats izlemj kompleksā ceļojuma līgumu izbeigt nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ. Šāds lēmums ceļotājam gan – līdzvērtīgi maksātspējai – ir negribētu un nenovēršamu apstākļu rezultātā. Visbeidzot, pirmās kategorijas ceļotājiem turklāt ir spēkā esošs kompleksā ceļojuma līgums, bet otrās kategorijas ceļotāju situācijā kompleksā ceļojuma līgums tiek izbeigts, pirms iestājusies organizatora maksātspēja. Iesniedzējtiesai tāpēc nav skaidrs, vai ar šiem elementiem nevienlīdzīga attieksme ir pamatota vai nav pamatota.